

ตอนที่ ๔ ผมยังไม่หมดเวลา (ต่อ)

ท่านสาธุชนพุทธบริษัททั้งหลาย และบรรดาเพื่อนภิกษุสามเณรทั้งหลาย วันนี้ ยังคงเป็น **วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๒๗** ตามเดิม แต่เวลานี้ตีึกมากแล้ว มองดูนาฬิกา เข็มสั้นถึงหมายเลข ๓ เข็มยาวถึงหมายเลข ๑ ก็แสดงว่า เป็นเวลา ๓ นาฬิกาเศษ ผมนอนตื่นขึ้นเวลาตีสอง ลุกมาทำจิตให้สบายตามแบบฉบับของผม เพราะว่าผมเป็นคนนอกกริตนอกรอย ท่านว่ากันยังงั้น นอกกริตนอกรอยของคนขี้เกียจ แต่ว่าอยู่ในรีตในรอยของคนทำงานตามเวลา คำว่าเวลาของผมนั่นก็คือ **ต้องทำงานให้เสร็จ** เพราะว่าคาสเซทนี้เป็นคาสเซทหน้าที่ ๔ หรือว่าหน้าที่ ๒ ของคาสเซทที่ ๒ คิดว่าวันที่ ๑๗ กรกฎาคมต้องทำให้เสร็จ ทั้ง ๆ ที่ป่วยไข้ไม่สบาย ก็เป็นของไม่แปลก แม้แต่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาที่ทรงประชวรหนัก พระองค์ก็ยังทรงเทศน์โปรดพุทธบริษัท แต่ว่าผมมีความป่วยไข้ไม่สบาย ในวันนี้รู้สึกว้ามาก มากจนกระทั่งลงรับแขกไม่ไหว **ชาวสามพราน** มากัน ๗๐ คนเศษ ผมก็ลงพบไม่ได้ แต่ถ้าจะถามว่า ทำไมจึงบันทึกลงเสียงได้ ที่บันทึกลงเสียงได้ก็เพราะว่า ผมนอนบ้าง นั่งบ้าง พอมีแรงนิดหนึ่งก็ลุกขึ้นมาบันทึก สำหรับเทปภาวนานั้น ลืมเปิดภาพขอบอกให้ทราบว่าจะยังไม่เข้าเรื่อง

เรื่องที่จะเข้าต่อไปวันนี้ก็คือ **"นิพพานมิสภาพไม่สูญ"**

นี่ก็มาวัดความเลวของผมอีก ผมก็เลวตามเดิม ความจริงผมเลวเรื่องนี้มานาน เรียกว่าฟังหลาย ๆ คนพูดกัน แม้แต่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ท่านก็พูดกันว่า นิพพานสูญ และตามตำราที่ผมเรียนกันก็ **นิพพานสูญ** ผมก็เลยแนะนำบรรดาญาติโยมพุทธบริษัทว่า **นิพพานสูญ** และเวลาสอนนักเรียน ผมก็สอนว่า **นิพพานสูญ** เวลาผมเทศน์ ผมก็เทศน์ว่า **นิพพานสูญ** รวมความว่า ผมเลวถึงขั้นเต็มขั้นและต่อมา ผมมาศึกษาในพระกรรมฐานจากผู้ใหญ่หลายท่าน ท่านยืนยันว่า **"นิพพานไม่สูญ"** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านที่เปิดเผยหนักกว่าองค์อื่นก็คือ **"หลวงพ่อดอด วัดปากน้ำภาษีเจริญ"** สมัยนั้นท่านยังเป็นหลวงพ่อดอดอยู่ ยังไม่เป็นพระครู และก็ยังไม่เป็นเจ้าคุณ ผมไปหาท่าน ท่านก็บอกว่า **"นิพพานไม่สูญ"** และถามท่านก็ยังพูดในสิ่งที่ไม่น่าเชื่อ นั่นคือท่านบอกว่า "เมื่อคืนนี้ ผมไปนิพพานมา พระที่พระนิพพานนี้มีร่างกายเป็นแก้วหมด"

เมื่อผมได้รับฟังจากท่านอย่างนั้นก็คิดว่า ถ้าตัวเป็นแก้วจะเดินได้จะพูดได้ยังไง นี่ความเลวของผม อย่างนี้เขาเรียกว่า **"อัมถพาล"** ทั้งโง่ ทั้งบอด คือบอดไม่รู้

ความจริงของพระนิพพาน แต่ในที่สุดท่านก็แนะนำว่า การที่จะรู้จักนิพพานจริง ๆ เขาทำกันยังไง ก็นำแบบของท่านมาปฏิบัติ ประยุกต์กันกับแบบปฏิบัติที่ทำได้แล้ว ผลที่สุดผมก็ไปชนนิพพานตามที่หลวงพ่อดท่านพูด และในตอนนั้นความมั่นใจมี แต่ความมั่นคงยังไม่มี **"มั่นใจว่าพระนิพพานมีจริง"** แต่ความมั่นคง คิดว่าคนอย่างเราจะสามารถไปนิพพานในชาติใดชาติหนึ่งได้หรือไม่ นั่น ไม่มี เมื่อมีความรู้สึกตัวว่า ตัวเราจริง ๆ มีความเลวมาก ต่อมาเมื่อความมั่นคงของจิตใจเกิดขึ้นหลังจากตายจริง ๆ วาระที่สาม **"ไปพบนิพพานจริง ๆ"** จึงได้มีความมั่นคงของจิตว่า

ถ้าชาตินี้เราไปไม่ได้ ถ้าเราไม่ละความพยายาม ชาติใดชาติหนึ่งก็ต้องไปได้แน่ เหมือนกับเราเดินทางไกล ถ้าเราไม่ละการเดิน วันนี้ถึงตรงนี้เราพัก หายเหนื่อยมีกำลัง มีทุน เราก็เดินทางต่อไป เหนื่อยที่ไหนพักที่นั่น พักแล้วหาทุนต่อไป สะสมทุนให้พอกับการเดินทาง เดินไปถึงที่ไหน หมดทุนก็หยุดที่นั่น สะสมทุนต่อไป

ข้อนี้ฉันใด แม้การปฏิบัติตนเพื่อไปนิพพานก็เช่นเดียวกัน ถ้าเราค่อย ๆ สะสมความดี ทำลายความชั่ว

อันดีแรก **ทำลายโลภะความโลภก่อน** เพราะทำลายง่าย ในเมื่อความโลภค่อย ๆ ลดตัวลง จนความโลภหมด เราก็ทำลายความโกรธต่อไป เมื่อทำลายความโกรธได้ ก็ทำลายความหลงต่อไป ถ้าชาตินี้ทำลายได้ไม่หมด เราก็หวังการทำลายในชาติหน้าต่อไป เพราะมีความมั่นใจว่า **"ตายแล้ว มีสภาพไม่สูญ"** แล้วผมจะคุยให้พวกคุณฟัง ในเมื่อจบเรื่องต่าง ๆ นี้แล้ว เมื่ออนิสงส์ของมโนยทิธิจบแล้ว จะคุยถึงประวัติของผมที่เคยตายมาแล้วหลายครั้ง การตายหลายครั้งเป็นของดี

กลับมาพูดกันถึงเรื่องนิพพานว่า **ทำไมท่านจึงบอกกันว่านิพพานสูญ**
ความจริงผมก็เียงต่อไป คิดไม่ถึงว่าคนเียงประเภทนั้นมี ใต้ผมเียงมาแล้วเียงคนเดียวไม่พอ สอนให้ลูกศิษย์ลูกหาเียงด้วยว่า **นิพพานสูญ** และก็เทศน์ให้บรรดาญาติโยมพุทธบริษัทฟังทำให้มีความเข้าใจว่า **นิพพานสูญ** ทั้งนี้ก็เพราะว่า ผมเียงตามท่านเียง ใครจะเียงผมไม่ทราบ เพราะผมอ่านหนังสือ หนังสือนั้นไม่รู้ว่ามีใครเขียน ครูสอนนักเรียนของผมท่านก็เลยเอามาสอนผมเหมือนกัน ผมไม่โทษว่าท่านเียง เพราะว่าท่านสอนตามหนังสือ

การจะเห็นนิพพานเป็นของยาก บรรดาเพื่อนภิกษุสามเณรและ
บรรดาญาติโยมพุทธบริษัทพึงเข้าใจตามนี้ว่าร่างกายของคนและร่างกายของ
สัตว์มีความหยาบกว่าผีมาก คำว่าผีก็หมายถึงสัมภเวสีบ้าง อสุรกายบ้าง เปรต
บางจำพวกเช่นปรทัตตูปชีวีเปรต พวกนี้เขามีร่างกายบางกว่าเรา คนหรือสัตว์ก็
ตามถ้าผีหรือเปรต อสุรกายไม่ต้องการให้เห็น คนไม่สามารถจะเห็นได้เลย แต่
เขาสามารถจะเห็นคนได้ นี่แสดงว่าเราหยาบกว่าเขา ตาของเราใช้อะไรไม่ได้

ผีก็ดี เปรต อสุรกายก็ดี มีร่างกายหยาบกว่าเทวดา ถ้าจะถามว่า
เทวดาชั้นไหน ผมก็ต้องตอบว่าตั้งแต่ภูมิเทวดาขึ้นไป ท่านมีร่างกายละเอียด
กว่าผี ถ้าท่านไม่ต้องการให้ผีเห็น ผีก็ไม่สามารถเห็นท่านได้เลย

และสำหรับเทวดาก็มีร่างกายหยาบกว่าพรหม พรหมมีร่างกาย
ละเอียดกว่า ถ้าพรหมไม่ต้องการให้เทวดาเห็น เทวดาก็ไม่สามารถเห็นได้เลย

สำหรับพระอริยเจ้ามีพระพุทธเจ้าเป็นประธานที่ไปนิพพานแล้ว
มีร่างกายละเอียดกว่าพรหม ถ้าไม่ต้องการให้พรหมเห็น พรหมก็จะไม่สามารถ
เห็นได้เลย

นี่ตามคุณสมบัติร่างกายแต่ละฝ่าย มีความละเอียดหรือหยาบไม่เสมอ
กัน

ต่อไปจะพูดเรื่อง **ลีลาการปฏิบัติพระกรรมฐาน**

จะเป็นรูปไหนก็ตาม ย่อมมีผลเสมอกัน คือว่า "ถ้ามีจิตสะอาดพอ" คำ
ว่าจิตสะอาดพอนี้ ต้องมีทั้งศีล ทั้งสมาธิ และปัญญา ศีลดี สมาธิดี ปัญญาดีและตัด
ความตระหนี่ได้นั้นคือไม่มีความโลภ ทั้งหมดนี้ถ้าดีจริง ๆ ก็นิพพานได้

ถ้าดีขั้นโลกีย์ขนาดต่ำ จิตสะอาดขั้นนี้สามารถจะเห็นเทวดาได้
แต่ไม่สามารถจะเห็นพรหมได้

ถ้าผู้ที่ปฏิบัติมโนมยทธิหรืออภิญญา สามารถจะไปสวรรค์ได้แต่
ไม่สามารถจะไปพรหมได้

ท่านที่ฝึกทิพจักขุญาณในหลักของวิชาสาม ก็จะสามารถเห็นได้
แค่เทวดา ไม่เห็นพรหม ถ้าจิตสะอาดกว่านั้น และมีความเข้มแข็งในสมาธิดีกว่า
นั้น เป็นกำลังตามตรงตัวตามเวลาสมควรไม่มากนัก

สำหรับท่านที่เจริญในหลักสูตรของวิชาสามได้ทิพจักขุญาณ
กำลังจิตเป็นฌาน สามารถจะเห็นพรหมได้และพูดกับพรหมได้ ท่านที่ได้มโนมย
ทธิมีกำลังเป็นฌาน ฌานเข้มแข็งสามารถจะไปเขตของพรหมได้

ที่นี้ท่านที่มีความสามารถมีจิตสะอาด มีความเข้มแข็ง จิตสะอาด ตามลำดับ อย่างต่ำเฉพาเวลา สะอาดเท่าพระโสดาบันขึ้นไปหรือพระสกิทาคา อย่างนี้หากว่าท่านเจริญทิพจักขุญาณในฝ่ายของวิชชาสาม ท่านสามารถจะเห็น พระนิพพานได้

หากว่าท่านที่ฝึกมโนมยิทธิ ก็สามารถเห็นพระนิพพานได้ และเข้า เขตนิพพานได้ และโดยเฉพาที่ท่านฝึกมโนมยิทธิเข้าเขตนิพพานได้แต่ว่าไม่สามารถจะนั่งเล่นนอนเล่นในวิมานที่นิพพานได้

แต่ทว่ากำลังใจของท่านเวลานั้นสะอาดถึงที่สุด เวลานั้นไม่มีกังวล ไม่มีความโลภเกาะจิต ไม่มีความโกรธ ไม่มีความหลง หรือไม่มีราคะ ความ กำหนดยินดีในโลก จิตสะอาดอย่างนี้เฉพาเวลา ขณะนั้นท่านจะเข้าเขต นิพพานได้และเข้าไปในวิมานได้ สามารถนั่งเล่นนอนเล่นในวิมานได้อย่างเป็น สุข

นี่แหละบรรดาเพื่อนภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกาญาติโยมที่รัก ความจริงเรื่องของพระนิพพานนี้มีจริงตามที่พระพุทธเจ้าตรัส และคนเห็นนิพพานก็มี ไม่ใช่ไม่มี แต่ทว่าคนเห็นนิพพานจริง ๆ ท่านไม่ค่อยจะพูด ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะท่านรำคาญนักปราชญ์ที่ไม่เอาไหน ทำตนเป็นศาสดา แต่ว่าจริยาใช้อะไร ไม่ได้ เพราะถือตำราเป็นสำคัญ ฉันท่านตำราเก่งก็แล้วกัน ดีไม่ดีก็ทำลาย พระพุทธศาสนาเสียด้วย ที่ว่าทำลายพระพุทธศาสนาก็หมายความว่าอ่านไปอ่านมา หนัก ๆ เข้าก็หมดความเชื่อถือ เลยไม่เชื่อตำรา

พระพุทธเจ้าเทศน์ว่า "ตายแล้วเกิด"

ท่านนักปราชญ์ไม่เอาไหนท่านก็ใช้อารมณ์ของท่านว่า "ตายแล้ว ไม่เกิด ตายแล้วมีสภาพสูญ"

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า "สวรรค์มี นรกมี" ท่านก็บอกว่า "ไม่มี"

ก็รวมความว่า ท่านทำลายความดีของคนทั้งโลก เพราะคนลองคิดว่า ตายแล้วสูญ ก็ไม่ต้องทำความดี ชาตินี้จะเลวแสนเลวอย่างไรก็ได้ นี่ความวุ่นวายของ โลก มันก็เกิดขึ้นเพราะนักปราชญ์ประเภทนี้

และอีกประเภทหนึ่งสวรรค์ไม่มี เทวดาไม่มี พรหมไม่มี นี่ก็ เหมือนกัน ถ้าตายแล้วไม่มีจุดลงโทษก็เลยทำความชั่วเสียก็ได้ ใครมีกำลังมากก็

ข่มเหงคนมีกำลังน้อย คนมีอำนาจมาก ก็ข่มเหงคนมีอำนาจน้อย คนมีอาวุธมากก็ข่ม
เหงคนมีอาวุธน้อย รวมความแล้วโลกทั้งโลกไม่มีความสุข

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าอย่างไร ไปดูใน
พระไตรปิฎกเล่ม ๑ ในวินัยปิฎก เปิดไปก็เจอพระนรก ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเอา
แค่เล่มเดียวก็พอ พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันสวรรค์ ยืนยันนรก ยืนยันพรหมโลก
ทั้งหมดที่เราเรารู้จักจากพระพุทธเจ้า และพระพุทธเจ้าก็เคยเทศน์แสดงโปรดพระ
พุทธมารดาที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เทวโลก และในวิมานวัตถุ พระพุทธเจ้าก็ทรง
ตรัสไว้เยอะ ที่กล่าวมานี้พระพุทธองค์ทรงยืนยัน

และอย่างพระโมคคัลลาน์เป็นอัครสาวก ก็สามารถท่องเที่ยวไปใน
นรกและสวรรค์ นำข่าวสาส์นมาบอกชาวบ้านที่เป็นญาติว่า ญาติของท่านมีความสุขทุก
ต้องการให้ช่วยแบบนี้ หรือว่าญาติของท่านมีความสุขเพราะผลความดีอย่างนี้ เป็นต้น
อันนี้องค์สมเด็จพระทศพลก็ทรงยืนยัน

และในเรื่องของ ท้าวสักกะ คือพระอินทร์ เช่นท้าวมหาลี สงสัย
พระพุทธเจ้าทรงเทศน์เรื่องท้าวสักกะ คือพระอินทร์ ท้าวมหาลีคิดสงสัยว่าพระพุทธเจ้า
เห็นเอง รู้เองหรือฟังใคร เขาพูดมา ในที่สุดพระพุทธเจ้าก็ทรงยืนยันกับท้าวมหาลีว่า
พระองค์ไม่ได้ทราบแต่เรื่องของพระอินทร์อย่างเดียว ยังทราบต่อไปอีกว่า พระอินทร์ทำ
ความดีอะไร มีสมบัติขนาดไหนด้วย จึงได้นำมาแจ้งเรื่องราวของพระอินทร์ทั้งหมด

หรืออย่างเรื่องของพระมหากัสสปะ ความจริงที่ผมนำมาพูดนี้มันเรื่อง
ย่อ ๆ นะนิด ๆ หน่อย ๆ พระมหากัสสปะเป็นพระที่ถูกเทวดาตีและตุนหลายครั้งหลาย
วาระ เพราะท่านชอบเข้า นิโรธสมาบัติ ฉะนั้นเมื่อออกจากนิโรธสมาบัติ คนทำบุญมี
อานิสงส์มาก เทวดาจึงได้ย่องมาทำบุญแทนคนเสียก่อน นี่รวมความเรื่องนรก สวรรค์
พรหม นิพพาน พระพุทธเจ้าทรงยืนยัน

แล้วก็ท่านที่หมั้นผ้ากาสาวพัสตร์ละ บรรดาเพื่อนภิกษุสามเณร คน
อื่นเขาจะเป็นอย่างไรนะช่างท่าน อย่าไปสนใจ สำคัญพวกเราอย่างเป็น
มิจฉาทิฎฐิแล้วไปแนะนำบรรดาญาติโยมพุทธบริษัทผู้มีคุณที่เลี้ยงเราให้มีชีวิต
อยู่ได้และให้เราเข้าใจความดีของพระพุทธเจ้า อย่าทำให้ท่านหลงผิดเป็น
มิจฉาทิฎฐิไปด้วยก็แล้วกัน กรรมของท่าน นอกจากจะชั่วเพียงตัวคนเดียวก็หา
ไม่ ยังทำลายความดีคือ อกตัญญู ไม่รู้คุณค่าความดีของญาติโยมพุทธบริษัทที่ท่าน
เลี้ยงเรามาทำให้ท่านหลงผิด เข้าใจผิด ท่านต้องลงอบายภูมิ

นักบวชเรานี้ ถ้าเลว หรือว่าทำให้บรรดาญาติโยมลงอบายภูมิด้วย จะเป็นอย่างไร ก็ดูตัวอย่าง **ท่านเทวทัต** ท่านเทวทัตได้อภิญญา & ในตอนต้น แต่ในที่สุด ตอนท้ายกลายเป็นคนเลว ก็พาพรรคพวกลงอเวจีเป็นแถว **ท่านมหากบิล** หรือ **กบิลภิกขุ** นี้ก็เหมือนกัน ตัวท่านเองก็เลยทำให้แม่กับน้องสาวลงอเวจีด้วย ยังอาจจะมีอีกหลายคน พระอีกหลายองค์ที่เคารพในท่าน ปฏิบัติตามท่าน ซึ่งท่านทำลายพระพุทธศาสนา ทำลายคำสอนของพระพุทธเจ้าทุกอย่างติดในลาภสักการะ ติดในความเป็นใหญ่ที่บริษัทบริวาร ก็รวมความว่า ท่านลงอเวจีแต่ผู้เดียวไม่พอ ท่านก็เลยชวนแม่กับน้อง และอาจจะมีคนอื่นอีกหลายคนด้วย

ฉะนั้นเรื่องการเข้าใจในการปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ขอทุกคนคือ บรรดาญาติโยมพุทธบริษัทที่นั้งอยู่ที่นี่ นำไปแนะนำทุกคนให้มีความเข้าใจ การพิสูจน์ คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทำกันได้แล้ว อาตมาารู้สึกอายญาติโยมพุทธบริษัทที่นั้งอยู่ที่นี่ และที่อื่นที่ท่านมาปฏิบัติกัน ทุกคนที่มาปฏิบัติที่ทำได้ไม่ถึง ๔ วัน ได้เบื้องต้นแล้ว จะเป็นเบื้องต้นหรือเบื้องต้นปลายก็ตาม ก็ถือว่าความรู้ที่เป็นความรู้ เบ็ด ๆ เท่านั้น ไม่ใช่วิเศษวิโสอะไรมากนัก ถือว่าพอให้เข้าใจคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พิสูจน์คำสอนของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าตายแล้วมีสภาพไม่สูญ นั่นก็คือทำดีไปอยู่สุดดีทำชั่วไปอยู่ทุกดี เราก็ใช้ทิพจักขุญาณได้ ใช้จุตูปปาตญาณ

ความจริงจุตูปปาตญาณนี้ก็คือทิพจักขุญาณนั่นเอง แต่มีความเข้มข้น สามารถรู้สภาวะของคนและสัตว์ที่ตายแล้วไปไหน อยู่ที่ไหน ไปสวรรค์หรือนรก และนอกจากนั้นยังจะรู้อีกว่า คนและสัตว์ ก่อนจะเกิดมาจากไหน สัตว์ตัวนี้ก่อนเกิดมาจากไหน อย่างนี้ท่านเรียก **จุตูปปาตญาณ** เราทำกันได้กระจุกกระจิม เล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างนี้ ก็ยังสามารถพอรู้ได้ แก่สงสัย ไม่ใช่วิเศษวิโส

เจโตปริยญาณ คือทิพจักขุญาณนั่นเอง **รู้วาระน้ำจิตของคนอื่น** ดูกระแสดูจิตเขาสุขหรือเขาทุกข์ เขาสะอาดหรือเขาสกปรก อันนี้เรารู้ได้อีกเหมือนกัน แต่ว่าต้องพยายามฝึกดูจิตของตนให้เข้าใจชัด

จิตของปุถุชนคนที่หนาแน่นไปด้วยกิเลสเป็นจิตที่มีสีเนื้อ เต็มไปด้วยความสกปรกโสโครก ไม่สะอาดผ่องใส

จิตของคนที่ได้ปฐมฌานจะมีอาการเหมือนแก้วเคลือบ ปฐมฌานละเอียดเป็นเนื้อแก้วลึกลงไปประมาณสัก ๒๕ เพอร์เซ็นต์

จิตของคนที่ได้ฌาน ๒ จะเป็นแก้วลึกลงไป ประมาณ ๕๐ เพอร์เซ็นต์

จิตของคนที่ได้ฌาน ๓ ละเอียดจะเป็นแก้วทั้งดวง แต่มีแกนเล็กๆ อยู่ตรงกลาง จิตของคนที่ได้ฌาน ๔ จะเป็นแก้วทั้งดวงสะอาดมาก แต่ทั้งหมดนี้ไม่มีประกาย ถ้าจิตของพระโสดาบันจะเป็นประกายออกไปประมาณ ๒๕ เพอร์เซ็นต์ นี่เราฝึกดูจิต

ถ้าจิตของพระสกิทาคามีจะเป็นประกายเข้าไปประมาณ ๕๐ เพอร์เซ็นต์

จิตของพระอนาคามีจะเป็นประกายทั้งดวงแต่มีแกนข้างใน

ถ้าจิตของพระอรหันต์จะเป็นดาวทั้งดวงไม่มีแกนเลย

อันนี้เป็นสภาพของการดูจิตที่มีกิเลสหรือไม่มีกิเลส สกปรกมากหรือสกปรกน้อย ฉะนั้นพอได้ยินชื่อคนหรือว่ารู้เรื่องราวของคน เห็นหน้าคนให้ดูจิตก่อน อย่าไปดูหน้าตา ฟังเสียง อันนี้ไม่แน่นอน คนมีกิเลสอย่างพวกเรา ๆ โทกได้ แต่ว่าจิตของคนโทกไม่ได้ ถ้าจะดูความสุขความทุกข์ของจิต ความจริงท่านแยกไว้เป็น ๖ ผมขอแยกเป็น ๓

คนมีทุกข์มาก จิตมีสีดำมาก มีทุกข์น้อยสีดำน้อย จางลงไป

ถ้าคนมีความสุขเพราะมีอามิสมาก จิตจะมีสีแดงมาก หากคนที่มีความสุขจากอามิสน้อย จิตมีสีแดงน้อย

ถ้าคนมีจิตสบาย ๆ ไม่กระทบกระทั่งกับอารมณ์ดีหรือไม่ดี จิตเป็นสุขมีสีขาว

อันนี้เป็นจิตของปุถุชนคนธรรมดา ก็เป็นที่น่าสังเกต เจโตปริยญาณนี้ก็น่าจะฝึกฝนกันเข้าใจ เป็นการดูจิตของเราเองว่า สกปรกมากหรือสกปรกน้อย ถ้าสกปรกมากพยายามแก้ไขให้สกปรกน้อย จะได้ไม่มีความประมาทในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าไม่อย่างนั้นจะเข้าใจว่าตัวดีไว้เสมอ อันนี้ใช้ไม่ได้

ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ การระลึกชาติได้ควรฝึก

ความรู้ทั้งหมดนี้ผมพูดตามแนวทางการศึกษาตามหนังสือ แต่วิธีการปฏิบัติจริง ๆ ให้ถามพระพุทธเจ้าตรง ถ้าจะถามว่าพระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วพบได้อย่างไร อันนี้ต้องทำให้ได้ก่อน อย่าไปพูดกับคนที่เขาไม่ได้ทำอะไรเลย คนที่ไม่เคยปฏิบัติ ไม่เคยทำอะไรเลย จิตเข้าไม่ถึง ก็เหมือนกับคนที่ไม่รู้จักน้ำปลาและสุรา เวลาที่สุราและน้ำปลาสีคล้ายกัน ถ้าเขาเคยดื่มแต่สุรา เราบอกว่าน้ำปลาเค็มเขาจะไม่เชื่อ เขาเคยกินแต่น้ำปลาไม่เคยดื่มสุรา ถ้าเราบอกว่าสุรามันเมาไม่เค็มเหมือนน้ำปลา เขาก็ไม่เชื่อ ถ้าเขาเคยกินทั้งสองอย่างเขาจะรู้ทั้งสองรส

นักศึกษาที่ศึกษาแต่หนังสือฟังเขาแล้วว่า ไม่พบความจริง อันนี้เราอย่าไปเถียงกับเขา คำว่า นักศึกษานี้ไม่ได้หมายถึงนักศึกษาในมหาวิทยาลัย หมายถึงนักศึกษาฝ่ายธรรมะ ผมพบมาเยอะ มีหลายท่านขอบพูดถึงเรื่องนิพพาน สมัยผมเป็นนักเทศน์ เขาจะขอให้เทศน์เรื่องนิพพาน ไล่ไปได้มา คุยไปคุยมา ถามว่าศีล ๕ ครบหรือยัง เขาบอกว่ายังไม่ครบ อันนี้ถือว่าจิตยังตกอยู่ในเขตของอบายภูมิ ก็คุยกันไม่ได้

เอาละบรรดาเพื่อนภิกษุสามเณรทั้งหลาย และบรรดาญาติโยมพุทธบริษัท คาสเซทหน้านี้ สัญญาณบอกหมดเวลา เวลาบอกหมดแล้ว ก็ขอหยุดก่อน ขอความสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคลสมบรูณ์พูนผล จงมีแต่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนผู้รับฟังทุกท่าน

สวัสดิ์